	رشتهٔ فنّی و حرفه‌ای، کاردانش، دورهٔ دوم متوسّطه	مدّت امتحان: ۹۰ دقیقه

ردیف	سؤالات	نمره

بخش اوّل: فارسی (۱۰ نمره)

۱- واژهٔ «علّامه» را یک بار به عنوان «شاخص» و بار دیگر به عنوان «هستهٔ گروه اسمی» در جمله به کار ببرید. ۰/۵

۲- با توجّه به بیت «کرم ورزد آن سر که مغزی در اوست / که دون‌همّتانند بی‌مغز و پوست»

یک ترکیب وصفی بیابید و نوع وابستهٔ آن را بنویسید. ۰/۵

ترکیب وصفی	نوع وابسته

۳- رابطهٔ معنایی هر یک از جفت‌واژه‌های زیر را بنویسید. ۰/۵

دریا و صدف: دلیر و شجاع:

۴- معنی واژگان مشخّص شدهٔ زیر را بنویسید. ۱

الف) خاله‌ام با همه تمکّنی که داشت، به زندگی درویشانه‌ای قناعت کرده بود.

ب) گو یارب از این گزاف‌کاری توفیق دهم به رستگاری

پ) اینک بستر فوران خشم و آز دشمن شده بود.

۵- واژهٔ درست را از داخل کمانک انتخاب کنید. ۰/۵

الف) می‌داشت پدر به سوی او گوش کاین (غصّه- قصّه) شنید، گشت خاموش

ب) سپیدهٔ فردای گنجه با نهیب و (سفیر – صفیر) گلوله‌های توپ روس، باز شد.

۶- نادرستی‌های املایی را بیابید و درست آن را بنویسید. ۰/۵

«از بحران‌های عصبی که امروز رایج است و تهفهٔ برخورد فرهنگ شرق با غرب است، در آن زمان خبری نبود. هر عصب و فکر به منبع بی‌شاعبهٔ ایمان وصل بود که خوب و بد را به عنوان مشیت الهی می‌پذیرفت.»

۷- با توجّه به سروده‌های زیر، به پرسش‌ها پاسخ دهید.

«برو شیر درّنده باش ای دغل — میندار خود را چو روباه شل
چنان سعی کن کز تو ماند چو شیر — چه باشی چو روبه به وامانده سیر؟
بخور تا توانی به بازوی خویش — که سعیت بود در ترازوی خویش»

الف) این شعر در چه قالبی سروده شده است؟ ۰/۲۵

ب) ردیف را در بیت سوم نشان دهید. ۰/۲۵

پ) از میان بیت‌های آورده شده، قافیهٔ کدام بیت دارای آرایهٔ ادبی نیز هست؟ نوع آرایه را بنویسید. ۰/۵

۸- نام پدیدآورندگان هر یک از آثار زیر را بنویسید. ۰/۵

الف) لیلی و مجنون ب) فرهاد و شیرین

۹- بیت زیر از شعر «آفتاب حُسن» انتخاب شده است. یک بیت بعدی آن را بنویسید. ۱

«ای آفتاب حُسن، برون آ، دَمی ز اَبر — کان چهرهٔ مشعشع تابانم آرزوست»

۱۰- متن زیر را بخوانید و به پرسش‌ها پاسخ دهید:

« هر دو چنان بودیم که گویی در پالیز سعدی می‌چریدیم؛ از بوته‌ای به بوته‌ای و از شاخی به شاخی. معنی کلماتی را که نمی‌فهمیدیم، از آنها می‌گذشتیم. خوشبختانه، دامنهٔ کلام و معنی به قدر کافی وسعت داشت که ندانستن مقداری لغت، مانع از برخورداری ما نگردد.»

الف) چرا در هنگام خواندن آثار سعدی، ندانستن مقداری لغت، مانع از برخورداری و فهم نویسنده از آثار سعدی نمی‌شد؟ ۰/۵

ب) در عبارت‌های زیر، مقصود از قسمت‌های مشخّص شده چیست؟ ۰/۵

گویی در پالیز سعدی می‌چریدیم.	پالیز سعدی:
از بوته‌ای به بوته‌ای و از شاخی به شاخی.	شاخی:

پ) مفهوم عبارت «در پالیز سعدی می‌چریدیم» را بنویسید.	۰/۵
۱۱- با توجّه به بیت «بخور تا توانی به بازوی خویش/ که سعیت بود در ترازوی خویش» چرا شاعر انسان‌ها را به تلاش و کوشش سفارش می‌کند؟	۰/۵
۱۲- سروده‌ها و نوشته‌های زیر را به فارسی روان معنی کنید.	
الف) نژند آن دل که او خواهد نژندش	۰/۵
ب) سراچهٔ ذهنم آماس می‌کرد. بیشتر بر فوران تخیّل راه می‌رفتم.	۰/۵
پ) چون موسم حج رسید، برخاست اشتر طلبید و محمل آراست	۰/۵
ت) دربار از درون در تب و تاب و التهاب بود. فکر حملهٔ روس، بختک‌وار روی دربار چنبره زده بود.	۰/۵
بخش دوم: نگارش (۰ نمره)	
الف) بازشناسی:	
۱۳- متن زیر را بخوانید، سپس عناصر «زمان و مکان» و «حال و هوای» نوشته را مشخّص کنید. «صبح زود همراه با اوّلین اشعهٔ خورشید برمی‌خیزند. نسیم خنک صبحگاهی روحیّهٔ کشاورزان را تازه می‌کند. آن‌ها با شادی و خرّمی راهی باغ می‌شوند. آن‌ها ساعت‌ها مشغول کار می‌شوند. ساعت‌های اوّلیهٔ روز هوا خنک‌تر است و کشاورزان پرانرژی. هر چه به ظهر نزدیک‌تر می‌شویم، هوا گرم‌تر می‌شود. تابش خورشید مردادماه رمق همه را گرفته است. گویا از آسمان آتش می‌بارد. با این همه کشاورزان باز هم با روحیّه و پرانرژی کار می‌کنند. هیچ چیز نمی‌تواند مانع کار آن‌ها شود. در انتهای روز وقتی سبدهای خرما را حمل می‌کنند، همانند اوّل وقت خوش و خندان و خرّم هستند.» **زمان و مکان:** **حال و هوا (فضا):**	۱
پ) سازه‌های نوشتاری:	
۱۴- حکایت زیر را به زبان ساده بازنویسی کنید. «فاضلی به یکی از دوستان صاحب راز خود نامه می‌نوشت. شخصی پهلوی او نشسته بود و به گوشهٔ چشم نوشتهٔ او را می‌خواند. بر وی دشوار آمد، بنوشت: «اگر در پهلوی من دزدی ننشسته بودی و نوشتهٔ مرا نمی‌خواندی، همه اسرار خود بنوشتی!» آن شخص گفت: «والله من نامهٔ تو را نمی‌خواندم.» گفت: «ای نادان! پس از کجا دانستی که یاد تو در نامه است؟!»	۰/۷۵
۱۵- یکی از مَثَل‌های زیر را انتخاب کنید و آن را گسترش دهید. - اگر لالایی بلدی، چرا خودت خوابت نمی‌برد؟ - آشپز که دو تا شد، آش یا شور می‌شود یا بی‌نمک.	۰/۷۵
۱۶- دریافت خود را از شعر زیر بنویسید. غنچه با دل گرفته گفت: / زندگی لب ز خنده بستن است / گوشه‌ای درون خود نشستن است / گل به خنده گفت: / زندگی شکفتن است / با زبان سبز راز گفتن است	۰/۵
پ) آفرینش:	
۱۷- یکی از موضوع‌ها را انتخاب کنید و در مورد آن متنی بنویسید. - کتاب - یکی از ورزشکاران یا هنرمندان مورد علاقه‌تان را توصیف کنید. (شخصیّت‌پردازی) - یکی از آداب و رسوم محلّ زندگی‌تان را شرح دهید.	۴
ت) رعایت علائم و نشانه‌های نگارشی در متن‌های سازه‌های نوشتاری و متن تولیدی	۱/۵
ث) رعایت املای درست واژگان و عبارات	۱/۵

پاسخ آزمون)	امتحان درس: فارسی و نگارش یازدهم	نوبت امتحان: دی‌ماه (نیم سال اوّل)
	رشتهٔ فنّی و حرفه‌ای، کاردانش دورهٔ دوم متوسّطه	مدّت امتحان: ۹۰ دقیقه

بخش اوّل: فارسی (۱۰ نمره)

۱- علّامه (شاخص): علّامه جعفری وارد مدرسه شد. (۰/۲۵) / علّامه (هستهٔ گروه اسمی): او، علّامهٔ روزگار است. (۰/۲۵) یا هر مثال درست دیگر.

۲- آن سر: ترکیب وصفی (۰/۲۵) / آن: صفت اشاره (۰/۲۵)

۳- الف) تضمّن (۰/۲۵) / ب) ترادف (۰/۲۵)

۴- الف) تمکّن: توانگری، ثروت / ب) گزاف‌کاری: بیهوده‌کاری/ توفیق: پیروزی، موفّقیت / پ) آز: زیاده‌جویی، حرص، طمع (هر مورد؛ ۰/۲۵)

۵- الف) قصّه (۰/۲۵) / ب) صفیر (۰/۲۵)

۶- تهفه ← تحفه (۰/۲۵) / بی‌شاعبه ← بی‌شائبه (۰/۲۵)

۷- الف) مثنوی (۰/۲۵) / ب) خویش (۰/۲۵) / پ) بیت دوم (۰/۲۵) جناس (شیر، سیر) (۰/۲۵)

۸- الف) نظامی (۰/۲۵) ب) وحشی بافقی (۰/۲۵)

۹- گفتی ز ناز: «بیش مرنجان مرا، برو» آن گفتنت که «بیش مرنجانم» آرزوست (۱)

۱۰- الف) زیرا دامنهٔ کلام و معنی آثار سعدی به قدر کافی وسعت داشت. (۰/۵)

ب) پالیز سعدی ← آثار سعدی (۰/۲۵) / شاخ ← حکایت‌ها، غزلیات و سروده‌ها (یک مورد؛ ۰/۲۵)

پ) خواندن و لذّت بردن از آثار سعدی (۰/۵)

۱۱- زیرا کوشش هر کس بر ارزش و جایگاه او می‌افزاید. (۰/۵)

۱۲- الف) خداوند هر کس را که بخواهد در جایگاه پایین و پست نگه می‌دارد. (۰/۵)

ب) گنجایش و اطّلاعات مغزم بیشتر می‌شد. در هنگام راه رفتن، تحت تأثیر خیالات قرار می‌گرفتم. (۰/۵)

پ) وقتی که زمان حج فرا رسید، پدر مجنون بلند شد و شتر و کجاوه‌ای خواست (یا خودش را برای سفر حاضر کرد.) (۰/۵)

ت) درباریان دچار رنج و عذاب بودند. فکر حملهٔ روس‌ها، همانند کابوسی ترسناک وجود درباریان را فرا گرفته بود. (۰/۵)

بخش دوم: نگارش (۱۰ نمره)

الف) بازشناسی:

۱۳- زمان و مکان: مردادماه، باغ (۰/۵)

حال و هوا: کار و تلاش کشاورزان، روحیّهٔ شاد و خستگی‌ناپذیر آن‌ها، برداشت محصول. (۰/۵)

ب) سازه‌های نوشتار:

«حکایت‌نگاری» و «مَثَل‌نویسی» بر اساس بازنویسی و «شعرگردانی» بر اساس درک و دریافت ارزشیابی شود.

پ) آفرینش:

متن تولیدی بر اساس سنجه‌های مطرح شده در پایان هر درس سنجیده شود.

بارم

تذکر : پاسخ سوالات به صورت خوانا و خوش خط در پاسخ برگ نوشته شود.

الف) قلمرو زبانی (۷ نمره)

1-متن زیر را بخوانید و به پرسش ها پاسخ دهید. (۲)

«گفت: بونصر را بگوی که امروز درستم و در این دو سه روز، بار داده آید که علّت و تب تمامی زایل شد. من بازگشتم و این چه رفت، با بونصر بگفتم. سخت شاد شد و سجدهٔ شکر کرد خدای را بر سلامت امیر و نامه نبشته آمد .»

الف) «را» در جملهٔ «بونصر را بگوی» چه نوع «رایی» است؟

ب) کدام جمله در این نوشته، به صورت مجهول به کار رفته است؟ آن را بیابید و به یک جملهٔ معلوم تبدیل کنید .

پ) در این نوشته، کدام واژه نقش تَبعی دارد؟ نوع نقش تبعی را بنویسید .

ت) نقش واژه های مشخّص شدهٔ زیر را بنویسید .

2- .واژه «سیّد» را در دوجملهٔ مختلف به کار ببرید.به شکلی که در یک جمله شاخص و در جملهٔ دوم هستهٔ گروه اسمی باشد.(۱)

3-معنی واژگان مشخّص شدهٔ زیر را بنویسید . (۱/۵)

الف) برو؛ اگر به طوع نیاید، به اکراه . برگیر و بیاور

ب) خدا داند چه افسرها که رفته

پ) نعره های درهم شترهای حاملِ زنبورک با آهنگ شیپورها در می آمیخت .

ت) در پی آش القصه در آن مرغزار رفت بر این قاعده روزی سه چار

ث) وقتی از خانه خاله ام بازمی گشتم، قوز می کردم و لکّه می دویدم

ج)برو شیر درنده باش ای دغل

4-نادرستی های املایی را در نمونه های زیر بیابید و درست آن ها را بنویسید .(۱)

الف) به رود سند میغلطید برهم ز امواج گران، کوه از پی کوه

ب) تا خویشتن را ضیعتکی هلال خرند و فراختر بتوانند زیست و ما حقّ این نعمت تندرستی که بازیافتیم، لَختی گذارده باشیم .

پ) چون یاران مولانا به آزار شمس برخاستند، شمس، ناگزیر دل از قونیه برکند و عظم کرد که دیگر بدان شهر پرغوغا بازنیاید

5-املای درست را از داخل کمانک انتخاب کنید .(۰/۵)

الف) از لحاظ آشنایی با ادبیات، سعدی برای من به منزلهٔ شیر (آقوز - آغوز) بود برای طفل .

ب) سپیدهٔ فردای گنجه با نهیب و (صفیر - سفیر) گلوله های توپ روس باز شد

6-با توجه به سرودهٔ زیر، جدول را کامل کنید .(۱)

سرنشـــتر عشـــق بـــر رگ روح زدنـــد یک قطره فرو چکید و نامش دل شـد

ترکیب وصفی	هسته	ترکیب اضافی	وابسته

ب) قلمرو ادبی (۵ نمره)

7-نوشتهٔ زیر را بخوانید و به پرسش ها پاسخ دهید.(۱)

«من در آن اتاق کوچک و تاریک با او آشنا شدم؛ نظیر همان حجره هایی که خود سعدی در آن ها نشسته و شـعرهایش را گفته بود. خاله ام می خواند و در حدّ ادراک خود معنی می کرد، قصه ها را ساده می نمود. این تنها خصوصیت سعدی اسـت که سخنش به سخن همه شبیه باشد و به هیچکس شبیه نباشد .»

الف) در این نوشته، یک تشبیه بیابید؛ سپس ادات تشبیه و مشبه به آن را نشان دهید

ب) کدام قسمت از نوشتهٔ آورده شده، به ویژگی سهل ممتنع بودن سبک سعدی اشاره دارد؟

8- هر یک از آرایه های زیر را در جای مناسب خود در جدول زیر قرار دهید (یک آرایه اضافه است.) (۲)

تشبیه- حس آمیزی – کنایه – متناقض نما -جناس

.

الف) بگیر ای جوان دست درویش پیر/ نه خود را بیفکن که دستم بگیر	
ب) چون کار به خلقت آدم رسید، گفت: خانهٔ آب و گل آدم من می سازم	
پ) کمال عقل آن باشد در این راه / که گوید نیستم از هیچ آگاه	
ت) همی رفت پیش اندرون مرد گُرد/ جهانی بر او انجمن شد،نه خُرد	

۹–بیت زهای زیر را کامل کنید.(۲)

الف)..... آن گفتنت که «بیش مرنجانم» آرزوست

ب)زاغ چو دید آن ره و رفتار را .....

پ)ای آفتاب حُسن برون آ دمی ز ابر .....

ت)..... شاهد آن روضهٔ فیروزه فام

پ) قلمرو فکری (۸ نمره)

۱۰ –در نمونه های زیر، مقصود از بخش های مشخّص شده چیست؟ (۰/۵)

الف) در آن دریای خون، در قُرص خورشید/ غروب آفتاب خویشتن دید

ب) هیچ حفره ای از حفره های زندگی ایرانی نیست که از جانب او شناخته نباشد .

الف) قلمرو زبانی (۷ نمره)

1-متن زیر را بخوانید و به پرسش ها پاسخ دهید. (۲)

الف) رای حرف اضافه

ب) نامه نبشته آمد. امیر نامه را نوشت.

پ)تب :معطوف

ت) نقش واژه های مشخّص شدهٔ زیر را بنویسید .

شاد:مسند تمامی: قید

۲-سید احمد دیروز در جلسه سخنرانی کردند.(شاخص)

- امام حسین(ع) سید شهدای کربلاست.(هسته)

3-معنی واژگان مشخّص شدهٔ زیر را بنویسید . (۱/۵)

الف) اکراه: بی میلی

ب) افسر: تاج

پ) زنبورک: نوعی توپ جنگی

ت) مرغزار: چمنزار

ث) لکه: حالتی بین راه رفتن و دویدن

ج)دغل: فریب کار

4-نادرستی های املایی را در نمونه های زیر بیابید و درست آنها را بنویسید .(۱)

الـــف) می غلتید

ب) حلال تر - گزارده باشیم

پ) عزم

5-املای درست را از داخل کمانک انتخاب کنید .(۰/۵)

الف) آغوز

ب) صفیر

6-با توجه به سرودهٔ زیر، جدول را کامل کنید .(۱)

ترکیب وصفی	هسته	ترکیب اضافی	وابسته
یک قطره	قطره	سرنشتر عشق-نامش	عشق- ش

ب) قلمرو ادبی (۵ نمره)

7-نوشتهٔ زیر را بخوانید و به پرسش ها پاسخ دهید.(۱)

الف) نظیر همان حجره ها

ب) «این تنها خصوصیت سعدی است که سخنش به سخن همه شبیه باشد و به هیچکس شبیه نباشد .»

8- هر یک از آرایه های زیر را در جای مناسب خود در جدول زیر قرار دهید (یک آرایه اضافه است.) (۲)
تشبیه- حس آمیزی – کنایه – متناقض نما -جناس

.

الف) بگیر ای جوان دست درویش پیر/ نه خود را بیفکن که دستم بگیر	کنایه
ب) چون کار به خلقت آدم رسید، گفت: خانهٔ آب و گل آدم من می سازم	تشبیه
پ) کمال عقل آن باشد در این راه / که گوید نیستم از هیچ آگاه	متناقض نما
ت) همی رفت پیش اندرون مرد گُرد/ جهانی بر او انجمن شد،نه خُرد	جناس

۹-بیت زهای زیر را کامل کنید.(۲)

.الف)گفتی ز ناز بیش مرنجان مرا برو

ب)آن کشش و جنبش هموار را

پ)کان چهره مشعشع تابانم آرزوست

ت)نادره کبکی به جمال تمام

پ) قلمرو فکری (۸ نمره)

۱۰ -در نمونه های زیر، مقصود از بخش های مشخّص شده چیست؟ (۵/.)

الف) سرخی آسمان هنگام غروب خورشید

ب) مشکل-آداب و رسوم – موضوع

۱۱- مفهوم هر یک از متون زیر را بنویسید .(۱)